

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 10/08/2018

Adam Bodnar

VII.7033.15.2018.AMB

Pan
Joachim Brudziński
Minister Spraw
Wewnętrznych i Administracji
ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

W związku z powzięciem przez Rzecznika Praw Obywatelskich informacji o podjęciu interwencji przez funkcjonariuszy Policji podczas konferencji naukowej „Karol Marks: 2018”, która miała miejsce w Pobierowie, Rzecznik zwrócił się do Prokuratora Rejonowego oraz do Komendanta Powiatowego Policji z prośbą o przedstawienie wyjaśnień.

W swoich wystąpieniach RPO wskazał, że uczestnicy konferencji naukowej, wygłaszając wystąpienia i biorąc udział w konferencyjnych dyskusjach, korzystali z konstytucyjnej wolności nauki (art. 73 Konstytucji RP), rozumianej jako „wolność wyboru problematyki, wolność wyboru metody rozwiązania, a przede wszystkim wolność myśli i wolności głoszonego słowa” (Komitet Etyki w Nauce Polskiej Akademii Nauk, *Dobre obyczaje w nauce*, http://ichf.edu.pl/Dobre_obyczaje_w_nauce.pdf, 30.07.2018 r.). Działalność naukowa zmierzać winna do zgłębienia prawdy, tj. do „ustalenia obiektywnie weryfikowalnego opisu rzeczywistości” (M. Safjan, L. Bosek, *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86*, Legalis/el.). Weryfikacja stawianych tez powinna zaś odbywać się przede wszystkim w drodze otwartego dyskursu naukowego, np. podczas konferencji naukowych, takich jak ta zorganizowana w Pobierowie. W odpowiedzi Rzecznik został poinformowany, że działania Policji miały na celu weryfikację treści otrzymanego

zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 256 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.; dalej jako: k.k.). W związku z nieuznaniem wyjaśnień Komendanta i Prokuratora za wystarczające, Rzecznik zwrócił się do Prokuratora Okręgowego z prośbą o podjęcie przewidzianych prawem działań nadzorczych.

W odpowiedzi Prokurator Okręgowy podzielił pogląd Rzecznika dotyczący konieczności zagwarantowania wolności nauki i związanej z nią wolności dyskursu naukowego. Jednocześnie Prokurator Okręgowy wskazał, że podjęcie działań przez funkcjonariuszy było konieczne w związku ze złożeniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, które wymagało podjęcia czynności wyjaśniających. W tym zakresie Prokurator nie uznał stanowiska RPO, zgodnie z którym interwencja Policji na konferencji była niepotrzebna. W ocenie Rzecznika ocena treści przekazywanych przez prelegentów mogła zostać zweryfikowana poprzez zapoznanie się z publicznie dostępnym programem wydarzenia.

Prokurator odniósł się również obszernie do kwestii konieczności uzyskania zgody rektora na interwencję na terenie uczelni wyższej. Zgodnie z zaprezentowaną przez Prokuratora Okręgowego wykładnią, w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania art. 227 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.; dalej jako: p.s.w.), który stanowi, że służby państwowe odpowiedzialne za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego mogą wkroczyć na teren uczelni **tylko na wezwanie rektora**. Po pierwsze, Prokurator Okręgowy zauważył, że Policja podejmując interwencję na Uniwersytecie działała w oparciu o przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.), nie zaś na podstawie art. 227 p.s.w. Ponadto, w ocenie Prokuratora Okręgowego, art. 227 p.s.w. nie ma zastosowania w sytuacji, gdy prowadzone jest postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo i w oparciu o Kodeks postępowania karnego, jak miało to miejsce w omawianej sprawie. Co więcej w odpowiedzi wskazano, że adresatem normy sformułowanej w tym przepisie nie jest prokurator – nie jest on bowiem „służbą państwową odpowiedzialną za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego”. W odpowiedzi przytoczono również opinię autora jednego z komentarzy do ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, w którego ocenie art. 227

p.s.w. nie ogranicza uprawnień przysługujących Policji w wypełnianiu m.in. obowiązku wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ścigania ich sprawców. Dodatkowo wskazano, że w jednym z orzeczeń sąd okręgowy stanął na stanowisku, że art. 227 ust. 3 p.s.w. nie może być traktowany jako podstawa „immunitetu” osób obecnych na terenie uczelni.

W ocenie Rzecznika taka wykładnia przepisów jest sprzeczna z celem art. 227 p.s.w. i prowadzi do podważenia konstytucyjnej gwarancji autonomii uczelni wyższych, której przejawem jest m.in. zasada niewkraczania władzy publicznej i jej służb na teren uczelni bez zgody jej władz.

Odnosząc się do argumentacji przedstawionej w piśmie Prokuratora Okręgowego pragnę w pierwszej kolejności zauważyć, że art. 227 ust. 3 p.s.w. nie stanowi – w przeciwieństwie m.in. do Kodeksu postępowania karnego – podstawy prawnej działań Policji bądź prokuratora. Niemniej zgodnie z tym przepisem służby państwowe odpowiedzialne za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego mogą wykonywać swoje obowiązki mające źródło w innych regulacjach prawnych, co do zasady jedynie na wezwanie rektora. To bowiem na rektorze ciąży ustawowy obowiązek dbania o utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie uczelni (art. 227 ust. 1 p.s.w.). Rektor, chcąc należycie wywiązać się z tego obowiązku może np. zawrzeć porozumienie z Policją, na mocy którego możliwym będzie ściganie przestępców na terenie uczelni i akademików bez konieczności uzyskiwania za każdym razem zgody rektora (takie porozumienia zawarli w przeszłości rektorzy m.in. Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu Wrocławskiego¹, czy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie²). O ile zaś komentatorzy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym nie poddają bliższej analizie tego, czy prokurator jest służbą państwową odpowiedzialną za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, o tyle wątpliwości nie budzi fakt, że taką służbą jest Policja. Ponadto, w ocenie Rzecznika, zadanie Policji polegające na wykrywaniu przestępstw i dążeniu do ukarania sprawców służy m.in. utrzymaniu porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego. Stąd jej działania na uniwersytecie powinny być poprzedzone uzyskaniem zgody ze strony rektora uczelni.

¹ *Koniec z autonomią. Policja wchodzi do akademika* (<http://www.newsweek.pl/polska/koniec-z-autonomia--policja-wchodzi-do-akademika,81848,1,1.html>, data dostępu: 26.07.2018 r.).

² *Porozumienie między komendą i krakowską AGH. Policjanci wejdą na teren miasteczka studenckiego* (<http://www.tvn24.pl>; data dostępu: 26.07.2018 r.).

Pragnę podkreślić, że istotą art. 227 p.s.w. jest zapewnienie jak najszerszej autonomii uczelni. Nie ma ona oczywiście charakteru absolutnego, o czym świadczy chociażby art. 227 ust. 3 zd. 2 p.s.w., zgodnie z którym służby mogą wkroczyć z własnej inicjatywy na teren uczelni w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia ludzkiego lub klęski żywiołowej, zawiadamiając o tym niezwłocznie rektora. Z kolei rektorzy, jak była o tym mowa wyżej, mogą zawierać porozumienia gwarantujące szerszą możliwość działania Policji na terenie uczelni.

Przedstawione wyżej stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich jest zbieżne ze stanowiskiem Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich z dnia 15 maja br. w przedmiotowej sprawie, w którym wskazano m.in., że „[d]ziałania funkcjonariuszy w sposób bezsporny naruszają art. 227 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym”. Także Pan Minister przeprosił władze Uniwersytetu Szczecińskiego i organizatorów konferencji za zaistniałą sytuację (*Szef MSWiA przeprosił za interwencję policji podczas konferencji nt. Marksa*: <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C29483%2Cszeb-mswia-przeprosil-za-interwencie-policji-podczas-konferencji-nt-marksa>, data dostępu: 30.07.2018 r.), co zasługuje na szacunek.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2017 r., poz. 958 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zastosowanie odpowiednich środków w odniesieniu do działań Policji w niniejszej sprawie. Będę wdzięczny również za informację o podjętych działaniach w celu uniknięcia podobnego sposobu działania Policji w przyszłości.

Z wyrazami szacunku

(podpis na oryginale)

Załącznik 6

Do wiadomości:

1. Pan Jarosław Gowin

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ul. Wspólna 1/3

00-529 Warszawa

2. Pan Bogdan Świączkowski

Prokurator Krajowy

al. Ujazdowskie 11

00-950 Warszawa P-33

3. Pan prof. dr hab. inż. Jan Szmidt

Przewodniczący Konferencji Rektorów

Akademickich Szkół Polskich

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

00-927 Warszawa